

UNIVERZITET SINGIDUNUM
Departman za postdiplomske studije
Danijelova 32, Beograd

VEĆU DEPARTMANA ZA POSTDIPLOMSKE STUDIJE

Odlukom Veća Departmana za postdiplomske studije broj 4/25-1/19 od 31.01. 2019. godine, određeni smo za članove Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidatkinje Olge Majcen Linn pod nazivom
PROIZVODNJA I RECEPCIJA SUBVERZIVNIH OBLIKA ŽIVOTA/UMJETNOSTI
o čemu podnosimo sledeći

IZVEŠTAJ

1. Osnovni podaci o Kandidatkinji i doktorskoj disertaciji

Olga Majcen Linn (r. 1975) je kustoskinja i teoretičarka umetnosti koja živi i radi u Zagrebu, Republika Hrvatska. Diplomirala je istoriju umetnosti, komparativnu književnost i bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Članica je i suosnivačica te kustoskinja NVO „KONTEJNER | biro suvremene umjetničke prakse“. Ova organizacija je posvećena progresivnoj savremenoj umetnosti i omogućava istraživanje uloge i značenja nauke, tehnologije i tela u društvu, a usmerava se i na relevantne fenomene današnjice, s posebnim fokusom na provokativne, fascinantne i intrigantne teme i pojave, kao i one koje društvo vidi kao tabu.

Tokom posljednjih dvadeset godina deluje kao kustoskinja i organizatorica brojnih projekata te urednica kataloga i zbornika, a ostvarila je i niz zapaženih međunarodnih projekata i festivala: *Device_art* posvećen umetnosti u suočenju sa tehnologijama; *Touch Me* festival posvećen umetnosti u suočenju sa naukom, te *Ekstravagantna tijela* - festival posvećen temi konstrukcije normativa u odnosu tela i društva. Takođe vodi zagrebačku Galeriju VN od 2003. godine. Radila je priloge za emisiju posvećenu suvremenoj umjetnosti *Transfer* (HTV), kao gost kritičar sudjelovala je u radijskoj emisiji *Kretanje točke* (HRT1) i u *Vizualnom kodu* (HRT3), pisala je za kulturnu rubriku T-portala, kulturni dvonedeljnik *Zarez*, *Up&Underground*, *Život umjetnosti* itd.

Bila je članica Saveta za dodjelu nagrade Radoslav Putar, selekcijskog odbora Zagrebačkog salona 2016, odbora za dodjelu nagrade 34. Salona mladih 2018, te 35. Salona mladih 2020. Bila je članica saveta Međunarodnog trijenala novomedijske umetnosti u Peking (Kina), članica stručnog žirija za dodjelu Nagrade Accelerate Hrvatska, ARTS@CERN, Ženeva te članica stručnog žirija EMAP platforme koja dodeljuje produkcijske stipendije evropskim medijskim umjetnicima i podržava istraživanje, produkciju, prezentaciju i distribuciju medijske umetnosti u Evropi i šire.

Predavačica je na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, gde radi na predmetima *Umjetnost na raskrižju sa znanosti i tehnologijom* (2016-2021.) i *Prakse tijela i tjelesnosti u suvremenoj umjetnosti* (2019- 2021). Članica je udruženja likovnih kritičara AICA.

Objavila je sledeće radove:

- 2020. *Otvoreno — živa bića i njihove opasne veze / Open — living beings and their dangerous liaisons*. *Touch me* katalog. KONTEJNER | biro suvremene umjetničke prakse, Zagreb. 116-122
- 2019. „Pojam subverzije u savremenoj teoriji medija i medijske umetnosti“. *Srpska politička misao* – posebno izdanje. 41-54. doi: 0.22182/spm.specijal2019.3
- 2019. *Curatorial perspectives on contemporary art and science dealing with interspecies connections*. *Technoetic Arts* 17.1–2. pp. 79-94(16)
<https://www.ingentaconnect.com/contentone/intellect/ta/2019/00000017/f0020001/art00008?jsessionid=ccrc2dphpn2dj.x-ic-live-03>
- 2019. Majcen Linn, O., Ostoić, S. *KONTEJNER Curatorial Perspectives on the Body, Science and Technology*. U Dalila Honorato, Maria Antonia Gonzalez Valerio, Marta de Menezes i Andreas Giannakouloupoulos (ur.) *Taboo-Transgression-Transcendence in Art & Science 2018 Conference Proceedings*, Mexico City: IIF-UNAM, 11-13 Nov. 2018 (ISBN 978-960-7260-65-9)
- 2018. „Subverzivni aspekti hibridnih umjetničkih praksi / Subversiveness in Hybrid Art Practices“. *Život umjetnosti* 102, IPU, Zagreb ISSN 0514-7794 (štampano izdanje) ISSN 1849-2207 (online izdanje)
- 2016. *Ekstravagantna tijela: Zločin i kazna / Extravagant bodies: Crime and Punishment*. Kontejner, Zagreb - Urednica kataloga festivala
- 2015. *Device art 5.015*. Kontejner, Zagreb - Urednica kataloga festivala.
- 2014. *Touch me festival: Vrijeme je! / Touch Me Festival: It's About Time!*. Kontejner, Zagreb - Urednica kataloga festivala.

Kandidatkinja ima dva objavljena rada kategorije M23 i M24 čime je ispunjen preduslov za odbranu doktorske disertacije:

- 2018. „Subverzivni aspekti hibridnih umjetničkih praksi / Subversiveness in Hybrid Art Practices“. *Život umjetnosti* 102, IPU, Zagreb ISSN 0514-7794 (štampano izdanje) ISSN 1849-2207 (online izdanje) **M23**
- 2019. „Pojam subverzije u savremenoj teoriji medija i medijske umetnosti“. *Srpska politička misao* – posebno izdanje. 41-54. doi: 0.22182/spm.specijal2019.3 ISSN 0354-5989 **M24**

Doktorska disertacija kandidatkinje *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* je urađena na ukupno 279 strana, od čega 43 strana čine prilozi i 12 strana spisak literature. Spisak literature obuhvata 124 referenci i 72 web-referenci sa interneta. Uz osnovni tekst disertacija sadrži i jednu tablicu/dijagram.

Doktorska disertacija kandidatkinje Olge Majcen Linn bila je podvrgnuta proveri softverom za ustanovljavanje preklapanja/plagijarizma (iThenticate Plagiarism Detection Software). Ukupan procentualni iznos zapaženih preklapanja iznosi 1% disertacije.

2. Predmet i cilj istraživanja

Predmet istraživanja za doktorsku disertaciju naslovljenu *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* jeste subverzivni potencijal savremenih vizuelnih, telesno performerskih i tehnološko novomedijskih umetničkih praksi. Istraživanja se temelje na identifikaciji, mapiranju, analizi i raspravi brojnih primera umetničkih radova i kustoskih praksi u svrhu rasvetljavanja pojma subverzije u savremenom trenutku i načina na koji subverzivne prakse deluju. Fokus istraživanja je na umetničkim i kustoskim praksama koje se bave telom, te interdisciplinarnim hibridnim, tehnološkim i medijskim umetničkim praksama, a koje su nosioci bitnih političkih i biopolitičkih učinaka unutar umetnosti/života.

Disertacija je utemeljena na praksi i iskustvu dvadeset godišnjeg kustoskog rada Olge Majcen Linn u NVO KONTEJNER. Subverzivna umetnost se analizira iz perspektive kustoskog rada posredstvom medijske teorije u odnosu na kritičke i transgresivne umetničke i kulturalne prakse. Subverzivna umetnost orijentisana je na karakteristične centre moći kao što su država i korporacija. Subverzivne umetničke prakse tako nalaze mesto u društvenim situacijama koje identifikuju biopolitika i bioetika kao poprišta iskazivanja i delovanja normativne moći. Iscrpno i pedantno je analiziran odnos subverzivne umetnosti i odgovarajućih kulturnih institucija. Takođe su objašnjeni mehanizmi recepcije subverzivnih umetničkih praksi teorijom afekta i spoznaje: moć koja se uspostavlja kao imperativ sigurnosti, u odnosu na slobodu putem afektivnih politika nad telom, zahteva afektivne metode subverzije. Umetnost kao sazajna i kognitivna, ali i čulno motivisana disciplina ima direktan pristup telu. U studijama slučaja obrađena su tri subverzivna umetnička primera: rad slovenačke umetnice Maje Smrekar, srpskog umetnika Zorana Todorovića i hrvatskog umetnika Siniše Labrovića, a ukazano je na dobre prakse saradnje subverzivnih umetnika i institucija primerom delovanja kustosa Jurija Krpana u galeriji Kapelica.

Cilj istraživanja je da se analizira i argumentuje umetničkim primerima i upotrebama kustoskih diskursa, teorijskih i naučnih platformi da je subverzivnost umetnosti potrebna u savremenom trenutku, da je eksperimentalni karakter savremenih umetničkih radova nosilac njihove subverzivnosti, te da subverzivnost deluje afektima i emocijama na telo posmatrača. Unutar toga ciljevi su (1) istraživanje, mapiranje i interpretacija načina u savremenim kontekstima gde deluje subverzija, posebno u kontekstu performativnih i telesnih umetničkih praksi, te (2) tumačenje interdisciplinarnih hibridnih, tehnoloških i medijskih umetničkih praksi, kao i mapiranja izvedene teorije vezane uz subverzivnu umetnost i modele i modalitete njenog postojanja. Bitan metacilj disertacije *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* je identifikacija sasvim savremenog društvenog polja u kome se na ekstreman način suočavaju umetničke telesne prakse, naučne inovativne koncepcije (biologije, genetike, kibernetike) sa tehnološkim procesuiranjima umetnički provociranih oblika života. Cilj je da se pokaže da subverzivnost umetnika otvara pokaznost i vidljivost traumatičnih impakta savremene nauke (moć znanja), tehnologije (moć inženjering životnih oblika) i politike (moć kontrole, nadzora i regulacije individualnog tela i kolektivnih društvenih odnosa).

Predmet i ciljevi doktorske disertacije nedvosmisleno ukazuje na ontološku promenu stvaralačkog i receptivnog karaktera savremene umetnosti u zavisnosti od promena unutar fundamentalnih nauka, eksperimentalnih tehnologije i politike artikulacije individualnih i kolektivnih oblika života. Kandidatkinja je predmet i ciljeve disertacija povezala sa dugogodišnjim kustoskim radom

na prezentaciji subverzivnih umetničkih praksi, te meta-interpretacijama i poređenjima tog rada sa savremenim teorijama umetnosti, tehnologije i politike.

3. Hipotetički okvir istraživanja

Bitne i usmeravajuće hipoteze na kojima je zasnovana doktorska disertacija *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* su:

1.

U savremenoj umetnosti, od kraja 20. veka do kraja druge decenije 21. veka, karakteristično je da su proizvodnja i recepcija umetnosti preusmerene sa apologetskih ili neutralnih estetskih normi na kritičke, transgresivne i subverzivne afektivne prakse kojima se pokazuju modaliteti provokacije oblika života u odnosu na umetničku akciju, naučnu inovaciju i ekspanziju, tehnološku determinaciju prisutnosti, pojavnosti i održivosti života.

2.

Umetnički i kustoski rad se po morfologiji, funkcijama i ciljevima menjaju pred zahtevima za subverzivnim delovanjem na oblike života/umetnosti. Time se menjaju i uslovi, procesi i učinci recepcije umetničkog rada.

3.

Rečima kandidatkinje „Medijska teorija je krajem 90ih godina 20. veka i početkom 21. veka velike nade polagala u subverziju moći putem demokratizacije novih tehnologija. Širio se diverzantski subverzivni optimizam, moć medija i tehnologija je pojedince stavila u položaj da se činilo kao da mogu uticati na poredak. No, oslobodilački trenutak i obećanje prave demokratičnosti, ipak se pokazao naivnim. Uspostavila se priroda digitalnih medija kao medija koji provode uvijek nove metode upravljanja masama. Iz današnje perspektive vidljivo je da su upravo mediji i tehnologije sredstvo širenja hegemonije moći, a koja se rasprostranjuje stvaranjem novih adiktivnih habitualnosti i programiranja novih ponašanja. Pokazalo se da je u neoliberalnom kapitalizmu svaka subverzivna akcija ubrzo aproprirana od strane kapitalističke mašine te, štoviše, postalo je teško uopće detektirati centre moći“ (str. 206).

4.

Redefinisana subverzivnost sveta aktuelnih mekih moći i ontomoći jedna je od dominantnih karakteristika savremenih umetničkih praksi. Savremena se umetnost razvila kao kritička disciplina koja na čulni/telesni način predočava društvene paradokse i antagonizme. Celokupna savremena umetnost koja teži razbijanju tradicionalnih hijerarhizacija, patrijarhalnih obrazaca, ideologija, koje zastupaju hegemonijski poredak, jest subverzivna, a najradikalnije subverzivne umetničke prakse bave se biopolitičkim temama: „Umjetnost u sprezi s razvojem znanosti i tehnologija stavlja pod znak pitanja mnoge komponente društvenog konteksta pod utjecajem tih tehnologija i otkrića, kao i sam pojam razvoja kao apsolutno pozitivnog. Biopolitičke subverzivne prakse se manifestiraju s jedne strane na praksama tijela, jer tijelo je nositelj identitetskih karakteristika koje onda 206 utječu na društvenu poziciju. S druge strane veliku važnost kod definiranja biopolitike kao sveobuhvatnog nadzora i regulacije čine tehnologija i znanost,

stvarajući nove oblike života čiji biopolitički i bioetički život (*bios*) postaje tema. Njihova se dramatičnost krije u spekulativnim scenarijima budućnosti i etičkim i političkim pitanjima redefinicije odnosa moći. Subverzivni umjetnički radovi nisu više usmjereni toliko na izravne napade na centre moći, već tematiziranjem različitih aspekata oblika života na dramatičan način razotkrivaju dispozitive moći i njihove pritiske, pritom subvertirajući hijerarhijske modele i modalitete manifestacija moći nad pojedincem. Iz tog razloga subverzivne umjetničke prakse pronalaze potporu s jedne strane u emancipirajućoj feminističkoj teoriji, a s druge u posthumanističkoj teorijskoj platformi orijentiranoj na deantropocentraciju, dehijerarhizaciju, pluralnost i ekologiju.“ (str. 206-207).

Hipoteze su postavljene na precizan i konceptualno razrađen način koji je u disertaciji dobio argumentovane razrade i interpretativna povezivanja sa brojnim primerima u savremenoj umetničkoj produkciji te teorijskim interpretacijama.

4. Metodologija istraživanja

Metodologija istraživanja obuhvata postupke izvođenja, deskripcije, interpretacije i tumačenja, te komparacije i dijaloga. Te metode će biti usmerene na radove iz područja hibridne, performativne, tehnološke i medijske umetnosti koje su izabrane radi njihove istraživačke i eksperimentalne, odnosno, subverzivne dimenzije. Istraživanjem umetničkih radova subverzivnih kvaliteta iz tih područja i njihovom komparativnom analizom utvrdiće se sličnosti odnosno razlike vezane za strategije, modalitete i modele subverzivnosti.

Kandidatkinja je metodološki postavila za polazište svoje stvarno dvo-decenijsko iskustvo kustoskinje koja deluje u polju subverzivnih inter/trans-disciplinarnih umetničkih praksi kojima se testiraju i izlažu odnosi ljudskog života i tela prema naučnim/tehnološkim platformama generisanja, provociranja, uništavanja ili transformisanja oblika života. Iz kustoskog iskustva **izvela** je koncepte i diskurzivne formate interpretiranja, tumačenja i promovisanja savremene subverzivne umetnosti. Identifikovane umetničke radove je konceptualno i diskurzivno predočila (**deskripcije**) da bi ih interpretirala i tumačila. **Interpretacija** i **tumačenje** su razvijeni u tri režima: (1) u režimu izvođenja pozicija-ili-stavova umetnika i, zatim, njihovog tumačenja (objasniti šta je umetnik nameravao da učini medijski, performativno, afektivno i konceptualno), (2) u režimu povezivanja diskursa umetnika i teoretičara umetnosti sa karakterističnim teorijskim i filozofskim konceptima nastalim u vreme subverzivnih umetničkih praksi (kontekstualizovati koncepte, stavove, vrednosti), i (3) u režimu **poređenja i dijaloga** o odnosima izvedenog diskursa kandidatkinje sa lociranim diskursima umetnika i diskursima kustosa prema kulturalnim i društvenim modelima unutar aktuelnosti.

Rad je metodološki postavljen na autentičan i funkcionalan način. Omogućeno je da se nova znanja o umetnosti i teoriji prezentuju na instruktivan način, te da se ukaže na diskurzivne modele tumačenja čulnih i telesnih afekata u polju diskurzivnosti.

5. Kratak prikaz sadržaja doktorske disertacije

Doktorska disertacija *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* je strukturirana u osam poglavlja sa podpoglavljima. Priložen je popis literature, biografija kandidatkinje i četiri priloga.

U „1. Uvodu“ su izložene polazne pretpostavke na kojima su zasnovana istraživanja i pisanje disertacije. Kandidatkinja je u uvodu skicirala problemske zahteve, metodološke ciljeve i, pre svega, kontekst istraživanja i rada na disertaciji.

U poglavlju „2. Koncept subverzije u odnosu na kritičke i transgresivne prakse“ kroz četiri podpoglavljima „2.1 Strategije otpora u umjetnosti“, „2.2 . Umjetnički otpori - kritika, transgresija, subverzija“, „Odnos kritičkih, transgresivnih i subverzivnih umjetničkih praksi“ i „Subverzija u odnosu na habitualno“ identifikovani su osnovni pojmovi i njihovi odnosi. Ukazano je na funkcionalnu razliku subverzije (raskrinkavanja, razaranja, destabilizovanja nekog poretka) i kritike (konceptualnog i diskurzivnog problematizovanja), odnosno, transgresije (prestupa zadatih normi, navika, običaja, zakona). Definisan je koncept umetničkog otpora, te subverzije kao prevazilaženja uobičajenog i ponovljivog iskustva, znanja, čulnog i osećajnog itd.

Poglavljje „3. Odnos subverzije i oblika života/umjetnosti“ grade četiri podpoglavljia sa podpoglavljima: 3.1 Mašinski i mrežni oblici života - hakiranje „stroja“, 3.1.1. Absurdistički i ludički oblici tehno - života - subverzija funkcije, 3.1.2. Kiborzi i roboti, opasni oblici života - subverzija kontrole, 3.1.3. Algoritamsko upravljanje - subverzivno reprogramiranje; 3.2 Hakiranje živog, 3.2.1. Potkopavanje znanstvenog determinizma - subverzija dominantnih diskursa bioinženjeringa, 3.2.2. Subvertiranje antropocentrizma – dehijerarhizacija vrsta, 3.2.3. Hibridne biljke - biljkotinje i čovbiljke, 3.2.4. Himerički mikroperformansi – transgresije ljudskog, subverzije antropocentrizma, 3.2.5. Nova bića: jedva-život; 3.3 Izvođenje oblika života – umjetnik kao suveren; i 3.4 Oblici života – dispozitivi moći. U poglavlju 3 se razrađuje teorijski i interpretativni kontekst savremene tehnološke umjetnosti od digitalne do bioumetnosti. Poseban naglasak se stavlja na koncept biopolitike u njegovoj protežnosti od Fukoove teorije preko Agambenove filozofije sa indeksiranjem transgresije ljudskog i subverzije antropocentrizma. Poglavlje se zaključuje diskusijom novih oblika života i njihovih relacija sa modalitetima moći.

Poglavljje „4. Političko i/ili etičko tumačenje subverzivnih umjetničkih praksi“ čini osam podpoglavljia: 4.1. Identitetske i identifikacijske politike: nekonzistentne identitetske konstrukcije Sigurnost vs. sloboda – politika i etika nadziranja; 4.2. Subverzija personificirane drugosti; 4.3. Od biopolitike do biofilozofije: umjetnost kao sam život; 4.4. Radikalna subverzija - ponovna izvedba društvenog nasilja; 4.5. Bioumjetnost i *fuzzy* biološka sabotaža; 4.6. Antropocen i spekulativna subverzija – kontinuitet nestabilnosti; 4.7. Subverzivno promišljanje smrti – posthumanistička etika; 4.8. Paradoks subverzivne umjetnosti i etičkih pitanja. Kandidatkinja analizira politički i etički karakter subverzivnih umjetničkih praksi u odnosu na savremene oblike individualnog (telesnog, kognitivnog) i društvenog (političkog) života. Na primer, pozivajući se na teoretičara umjetnosti Borisa Grojsa ukazuje da veza života i umjetnosti u biopolitičkim vremenima se u potpunosti promenila, pošto u vremenu koje karakteriše ulazak artificijelnog u biološko, u smislu produženja ljudskog života, umjetnost je promenila medij i djeluje u području života kao takvog (str. 89). Bitno i temeljno je tvrđenje da je umjetnost promenila medij i da je *sam*

život postao medij savremene umetnosti. Time je fundirana postavka aktivnog umetničkog i estetskog vitalizma koji ima političke i etičke konsekvence. Olga Majcen Linn je, zato, napravila uspešni korak od fukoovskog pojma nadzorne i disciplinske biopolitike preko Agambenovog političkog konstrukta analitike savremene biopolitike i Grojsove estetizacije biopolitičkog do opšteg pojma „biopolitike“ koji integriše različite aspekte i režime svakog društva od habitualne svakodnevice do inovativne subverzivnosti novih digitalnih i biotehnologija.

U poglavlju „5. Odnos subverzivnosti u umjetnosti i kulturalnim institucijama“ kroz šest podpoglavlja: 5.1 Umjetničko-kulturne institucionalne dinamike; 5.2. Pitanje odgovornosti institucija; 5.3. Zakonski kontekst; 5.4. Imperativ sigurnosti; 5.5. Institucionalna kritika i subverzija - strategije izlaza; i 5.6. Primjeri dobre prakse – hibridne institucije, nezavisna scena i važnost kustosa; ukazano je na infrastrukture i karakteristične institucionalne prakse te odnose u kojima se odvija savremena subverzivna umetnost. Bitno su naglašena dva aspekta: infrastrukturnost te zakonska regulativa savremene kulture prema potencijalnostima institucionalne umetničke kritike i subverzivnim umetničkim praksama.

Poglavlje „6. Recepcija subverzija – afekt i emocije“ čine pet podpoglavlja: 6.1. Odnos spoznaje i afekta; 6.2. Afektivne mreže; 6.3. Afekt i subverzivna umjetnost; 6.4. Subverzivni umjetnici kao izumitelji nelagodnih, zazornih, invertiranih situacija, 6.4.1. Neizvjesni afektivni intenziteti samožrtvujućih (bespomoćnih) subverzija, 6.4.2. Moćne subverzije - Intenzitet tehnoznanstveno potpomognutih subverzija, 6.4.3. Uzbuđenje intenziteta izuma - Priključci u nemoguće: senzorički doživljaj neodređene/neodrediva budućnosti, 6.4.4. Simpoietične umetničke subverzije; i 6.5. Agresivni intenziteti subverzivne umjetnosti - ultimativni (nasilni) pregovori. U šestom poglavlju je razrađena i predočena perspektiva uslova recepcije i uslova suočenja gledalaca/publike sa subverzivnim umetničkim praksama. Posebna pažnja je posvećena učincima afekta kao i modalitetima telesnih/čulnih reakcija na nelagodu, zazornost itd. Kandidatkinja poentu istraživanja u ovom poglavlju iskazuje sledećim rečima „Afektivno se uznemiravanje odvija kao amplitude intenziteta, zaobilazeći svijest na granicama bića, koži, živčanom sustavu inicirajući i pokrećući reaktivne mehanizme, baš kao što tijelo poseže za imunitetom kao sustav izbacivanja stranog organa ili virusa, bakterije“ (str. 171).

U poglavlju „7. Studije slučaja“ data su tri podpoglavlja: 7.1. Siniša Labrović – Stado.hr, 7.1.1. Oblici života - priroda ekrana, 7.1.2. Subverzija medija kroz humor, 7.1.3. Političko i životinje, 7.1.4. Afektivni impakt rada stado.hr: smijeh i bijes; 7.2. Zoran Todorović – Asimilacija i Integracija, 7.2.1. Biopolitičke potencijalnosti *Asimilacije* i *Integracije* i novi oblici život, 7.2.2. Subverzivna afektivna modulacija agresivnih pregovora - jeza, zazor, bijes; 7.3. Maja Smrekar – K9 topologija, 7.3.1. Hibridni oblici života, 7.3.2. Hormonalne afektivne modulacije - serotonin, oksitocin, prolaktin, progesteron, estrogen... Kandidatkinja je deskripcijama, analizama i raspravama delovanja ova tri umetnika pokazala na očigledan način različite modalitete biopolitičkog subverzivnog delovanja u odnosu na ljudsko telo kao telo provokacije (Labrović), kao telo jeze, zazora i besa (Todorović) i kao telo biološkog eksperimenta i modifikacije među živim vrstama.

U poglavlju „8. Zaključak“ kandidatkinja je izvela refleksivnu autoanalizu postavljenih hipoteza i argumentacija za identifikaciju subverzivnih umetničkih praksi u savremenom svetu. Njen konačni zaključak se može izreći fokusiranjem na smisao subverzivne umetnosti „Nije samo stvar

raskrinkavanja silnica moći i hijerarhija, već je stvar u tome da se ta ideja afektivno provede ljudskim tijelom i tako postane predmet spoznaje“ (str. 208).

6. Postignuti rezultati i naučni doprinos doktorske disertacije

Transdisciplinarna doktorska disertacije Olge Majcen Linn *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* je autentično postavljeno i razrađeno naučno delo. Rezultati i doprinosi njenih istraživanja i pisanja su konstruisanje teorijske platforme koja omogućava da se u polju kustoskih praksi, u polju umetničkih praksi i u polju teorijskih pristupa razradi kritička naučna teorija odnosa subverzivnih umetničkih i životnih praksi. Transdisciplinarnost njene doktorske disertacije proizlazi iz veoma složenog identifikovanja te tumačenja asamblažnih odnosa umetnosti, nauke i tehnologije prema oblicima ljudskog života od pojedinačnog tela do kolektivnih identiteta. Ono što objedinjuje ove različite platforme jeste koncept subverzivnog delovanja i modaliteta preobražaja izazvanog afekta u znanje o životu, živom svetu, društvu i borbama za novo iskustvo, doživljaj i razumevanje.

Kandidatkinja je pokazala kako se sopstveno kustosko iskustvo (rad sa umeticima, organizacija i izvedba izložbi i festivala) može nadgraditi i razviti u „meta-empirijsko“ teorijsko razmatranje umetnosti i njenih funkcionalnih i disfunkcionalnih učinaka u društvu ali i samom životu. Kandidatkinja je pokazala da se kontradikcije i afektivni učinci subverzivne umetnosti pokazuju od razine ćelijskih funkcija do najsloženijih umetničkih i, svakako, društvenih procedura. Zato se pojam biopolitike iz uskog određenja kao društvene teorije (Fuko, Agamben) proširuje na opštu teoriju života čiji je pokazatelj subverzivna umetnost.

Sličnih naučnih istraživanja odnosa savremene umetnosti, nauke, tehnologije i biopolitike u Hrvatskoj i regiji nije bilo do sada. Zato ovaj rad otvara novo hibridno polje za buduća istraživanja i rasprave. Doktorskom disertacijom *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* ostvaren je naučni doprinos na metodološkoj razini: obrt od praktičnog umetničkog/kustorskog iskustva u teorijsko mapiranje umetničko-biopolitičkih pojava i njihovo tumačenje u odnosu na društvo.

Autentičnost njenog pristupa transdisciplinarnoj problematici „naučnog“, „tehnološkog“ „političkog“ i „telesnog“ obrta u vizuelnim umetnostima karakteriše to što je ovom disertacijom ostvaren bitni uvid u složenost savremenih ontologizacija/reontologizacija umetnosti modalitetima stvarnog života.

7. Mišljenje i predlog Komisije o doktorskoj disertaciji

Na osnovu izloženog Komisija je mišljenja da doktorska disertacija *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* kandidatkinje Olge Majcen Linn po temi, pristupu, strukturi i sadržaju rada, kvalitetu i načinu izlaganja, metodologiji istraživanja, načinu korišćenja literature,

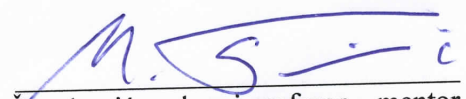
relevantnosti i kvalitetu sprovedenog istraživanja i donetim zaključcima zadovoljava kriterijume zahtevane za doktorsku disertaciju, te se može prihvatiti kao podobna za javnu odbranu.

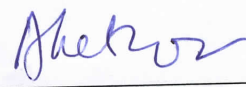
Sagledavajući ukupnu ocenu doktorske disertacije kandidatkinje Olge Majcen Linn pod nazivom *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti* predlažemo Veću departmana za poslediplomske studije i Senatu Univerziteta Singidunum da prihvati napred navedenu doktorsku disertaciju i odobri njenu javnu odbranu.

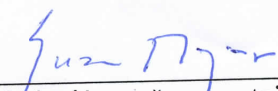
Potvrđujemo svojim potpisom, pod punom profesionalnom odgovornošću, da su podaci u Izveštaju verodostojni i u potpunosti tačni, uključujući tačnu kategorizaciju naučnoistraživačkih rezultata kandidata, a sve u skladu sa Pravilnicima i aktima Univerziteta.

Beograd, 26. 08. 2021.

Članovi komisije

dr Miodrag Šuvaković, redovni profesor – mentor

dr Ana Petrov, vanredna profesorka

dr Suzana Marjanić, naučna savetnica
Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu
(spoljna članica komisije)